

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 25. De Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

vel irritari potest, non confirmatur juramento: secundum communem opinionem DD. ut quando vel dolo extortus est: nam tunc ratione injuriæ tenetur extoror ad restitutionem nec ullum jus solidum acquirit. Si tamen id, quod promittitur, non sit illicitum, servandum est juramentum, cum servari possit sine dispendio salutis æternæ, nec vergat in præjudicium tertii, si utique ille, in cujus favorem est præstitum, illud servari velit, & alias legitimè non relaxetur.

2. Secunda regula: Quando actus prohibitus est principaliter & immediatè ob favorem publicum, qui immediatè respicit ipsum statum Reip. & bonum communitatis, ut communitas est, non confirmatur juramento, *cap. Si diligenti* 12. *sup. De foro compet.* Ratio est, quia nullus privatus potest renunciare favori publico, favori legis, immediatè prospicientis communi bono, *l. ius publicum D. De pactis d. e. Si diligenti*. Talis vero actus est contra bonos mores naturales, hoc ipso, quo est contra bonum commune, & proinde juramentum, illi adjectum, non obligat, *c. non est obligatorium De R. l. in 6.*

3. Tertia: Quando contractus est prohibitus principaliter & immediatè ob privatam utilitatem & bonum cujusque civis, secundariò verò ob publicam utilitatem ac bonum commune, quatenus illud ex singulorum commodis exurgit, tunc confirmatur juramento, *d. e. 2. De pactis in 6. & d. Auth. Sacramenta puberum*; ubi contractus favore minoris nullus confirmatur juramento: & *d. e. Cum contingat hoc tit.* Ubi alienatio fundi dotalis, favore mulieris nulla, similiter juramento confirmatur. Ratio est, quia unusquisque potest renunciare favori pro se per legem introducto, *d. e. Si diligenti*. Et præjudicium boni communis, cum eo casu sit modicum, Lex canonica non curat. Confirmatur autem tunc contractus, nisi sit reprobatus odio creditoris, in cujus favorem præstatur, quia in eo est turpitudine. Nam licet juramentum servandum sit, donec relaxetur, ne Deus in falsum testem adducatur; tamen tunc non confirmat contractum, ne sit vinculum iniquitatis, *contra c. Quanto 18. hoc tit.* Debet autem turpitudine ista esse de jure naturali vel divino. nam si sit de jure humano, juramentum confirmat contractum, quia sup-

plet vitium, *c. Quamvis de pactis in 6.* purgatque vitium nullitatis, jure civili inductæ.

TITULUS XXV.

De Exceptionibus.

1. 2. Ratio ordinis, & Exceptio quid sit.
3. Alia est Exceptio facti seu intentionis, alia: *luris.*
4. Exceptionum *luris alia Dilatoria, alia Peremptoria.*
5. Dilatoria que dicantur.
6. Earum quaedam desumuntur ex persona *judicis.*
7. Quae regulariter proponi debent ante *litum contestatam.*
8. Recusatio *judicis qui & coram quo proponenda.*
9. 10. Quaedam ex persona *actoris & rei conventi.*
11. Ea quoque proponenda regulariter ante *litum contestatam.*
12. Peremptoria que *sint.*
13. Ea regulariter usque ad *sententiam propositam.*
14. Exceptio eliditur *Replicatione, & hac Duplicatione, &c.*

1 Hucusque sufficienter ostensum est, quomodo actor suam intentionem probet: sequitur de Exceptionibus, quibus reus vicissim se adversus actorem defendit: nam Exceptiones nihil aliud sunt, quam defensiones reorum, quibus probationes seu actiones adversariorum, sive jure competentes, sive de facto intentatas, elidunt. Tamen verò dilatoria exceptiones ante *litum contestatam* regulariter opponi debent, unde hic Tit. videbatur præponendus Titulo, *De litis contestatione*: tamen ut simul & semel de exceptionibus agatur, rectè hoc loco subjicitur, quia exceptiones peremptoriae, quæ magis negotium principale afficiunt, post *litum contestatam* ut plurimum opponuntur.

2. Est autem Exceptio actionis vel intentionis agentis exclusio, *h. 2. in princ. D. h. tit.*

3. Ea in genere vel est facti seu intentionis, vel Juris facti seu intentionis est, quæ reus actoris, nullo jure agentis, intentionem excludit

claudit; v.g. ejus, qui agit ex mutuo, nec unquam mutuum dedit, vel, si dederit; exsolutum est.

Exceptionio Juris est, qua reus excludit actionis jus, id est actionem, ipso quidem jure competentem, sed cujus nomine iniquum sit reum condemnari, ut v.g. ejus, qui ex promissione, metu, dolove malo impellente, sibi facta, ad id quod promissum est, agit: metu, inquam cadente in constantem virum, *c. Cum dilectus sup. De his qua vi metusve causa fiunt*, qualis est metus mortis, amissionis omnium vel majoris partis bonorum, *c. 2. 3. 4. d. 1.*

4. Exceptionum Juris alia sunt Dilatoriae & temporales, alia Peremptoriae & perpetuae, *l. 2. §. ult. l. 3. D. h. r. §. Appellatur in fin. eod.*

5. Dilatoriae sunt, quae principalem causam & actionem non perimunt, sed tantum ad tempus differunt *d. l. 2. §. ult. l. 3. d. 1. 3.* quas propter ea actor evitare potest, *d. l. 3. §. ult.* respiciuntque incidentes quaestiones, ac praeparatoria judiciorum, *l. Exceptiones D. eod.*

6. Harum vero exceptionum quaedam personam respiciunt Judicis: quia scilicet sit incompetentis, aut suspectus, propter cognationem, affinitatem, necessitudinem domesticam aut familiaritatem, qua ad eum contingit, *l. Qui jurisdictioni 10. D. De jurisd. om. judic.* quae inimicitias cum reo habeat, *l. Si pariter 9. D. De liberali causa*: quia impeditus sit juris aut impari magnitudini causae, vel quia in eadem causa advocatum egerit, vel eiusdem ferè generis litem habeat, vel ob aliam justam causam, quae merito moveat suspicionem reo, *c. Postremo 36. inf. De appellat.*

7. Haec exceptiones etiam fori declinatoriae dicuntur & proponendae sunt in principio litis, ante omnem actum judicialem, ceterasque dilatorias exceptiones, ne alias reus in Judicem consentire, vel ejus jurisdictionem prorogare, vel suspicionis causam negligere videatur: nisi forte postea causa suspicionis de novo emerferit, quae novo opus habeat remedio, *l. De atate 11. §. ex causa D. de interrogat. actio* aut in notitiam ejus venerit reus Ignorantis quippe justa excusat, *l. Qui in alterius 42. D. De reg. juris*, ideoque etiam tunc merito Judicem reculare potest, *l. Insumante 25. sup. De officio delegati.*

8. Proponi vero debet recusatio Judicis, scripto; & quidem coram eodem Judice, causa suspicionis inserta, & coram arbitris utrimque electis probanda: eaque probata, Iudex cognitionem causae alteri demandabit, ex consensu recusatoris, vel ad superiorem remittet, non probata vero causa idem perseverabit Iudex, *c. Secundò 14. §. tertio c. c. cum speciali 61. inf. De appellat.* Quamvis de jure civili Iudex ordinarius recusari non possit, ut suspectus, ad hoc, ut removeatur, sed ei, si sub sit aliqua causa suspicionis, alius adiungendus est, *Authent. Si verò contigerit Cod. de judiciis*. Delegatus vero recusari potest, *l. Apertissimi §. l. fin. Cod. de judiciis*. Verum de hac exceptione postea latius agemus *ad d. tit. De appellationibus.*

9. Aliae exceptiones dilatoriae personam concernunt vel actoris: quod sit filius familiae minor xxv. annis, servus, Religiosus, excommunicatus, proscriptus, criminiosus, mente captus: & sic de similibus: vel procuratoris, ut quod sit miles, femina, mutus & surdus, accusatus de crimine, minor xxv. annis: quod careat mandato, vel non habeat sufficiens: quod non sit legitimè constitutus, veluti à minore sine auctoritate tutoris vel curatoris, vel à procuratore, qui jus substituendi non habeat: & sic de similibus. Quae etiam in procuratorem rei conventi rectè objici possunt, nisi quod hic absque mandato defensionem rei legitime in se suscipiat.

10. Aliae personam rei conventi concernunt: ut si reus conventus queratur coram Judice, se ab actore spoliatum, & ideo restitutionis beneficium, antequam cogatur respondere, imploret, vel actorem ex legitima causa revocet domum.

Denique aliae ex causae & actionis qualitate, ex loco vel tempore, vel aliis hujusmodi circumstantiis desumuntur: ut quod libellus sit ineptus vel obscurus, quod citatio tempore feriarum, aut ad locum non tutum facta sit, *c. Passoralis 4. h. r.*

11. Quas quidem omnes regulariter objici adversario oportet ante litem contestatam, vel intra terminum tempusve à Iudice constitutum, *c. Inter monasterium 10. inf. De rejudicata: c. Cum cassem 62. inf. de appell.* nisi demum post litem contestatam vel post elapsam tem-

pus emerferint de novo exceptiones ex nova causa, vel iurejurando affirmet reus, exceptionem quam objicere vult, nunc demum ad notitiam suam pervenisse, *d. c. Pastoralis*; vel talis sit exceptio, quæ retroactum processum reddat nullum: cujusmodi est, quæ vel mandati procuratorii vel jurisdictionis defectum arguit, *c. Cum venerabilis 6. versio licet autem b. tit. Or. In nostra sup. De procurat.* Item exceptio excommunicationis majoris, quamvis sit dilatoria, tamen & ante & post litem contestatam objici potest, non obstante termino peremptorio, à iudice, ad exceptiones declinatorias vel dilatorias proponendas, præfixo. Hoc ideo, ne quis in periculum animæ suæ cogatur cum excommunicato communicare, *Clement. 1. b. tit. Exceptionem 12. h. 1. & Clement. 1. eod. tit.* In eâ tamen proponendâ servari debet forma præscripta, *in c. 1. eod. in 6.* Ne per malitiam opponatur. Et hoc procedit in primâ instantiâ: nam si succumbens actor appellaverit, prætextu excommunicationis oppositæ à prosecutione appellationis repelli non debet, cum omnis legitima defensio in iudicio reservetur etiam excommunicato, *c. Significaverunt 11. hoc tit.*

12. Exceptiones Peremptoriae sunt, quæ jus actoris perimunt & elidunt, semperque agentibus obstant, *c. 1. De iuris contestat. in 6. §. appellatur & §. perpetua Instit. eod.* Ut exceptio doli mali, metus, pacti conventi de non petendo seu perpetui, transactionis, solutionis, iurisjurandi, præscriptionis, rei iudicatæ, Senatusc. Vellejani, Macedoniani; & si quid aliter contra leges factum esse dicatur.

13. Quæ exceptiones regulariter ante & post litem contestationem usque ad sententiam proponi possunt, *l. 2. Cod. Sententiam resistendi non posse. l. Præscriptionem Cod. hoc tit.* Nam v. g. exceptiones peremptoriae litem finitæ (quales sunt exceptio rei iudicatæ, transactionis post litem contestatam initæ, iurisjurandi voluntarii, judicialis aut necessarii, ad controversiæ decisionem lite contestata præstiti,) & similiter exceptio rei finitæ, (qualis est exceptio transactionis ante litem contestatam initæ; iurisjurandi voluntarii, judicialis aut necessarii, nondum lite contestata præstiti) licet peremptoriae sint, tamen dirimendarum litem favore ante litem contestatam proponi possunt,

propositæque ipsam litem impediunt, *c. 1. & hoc tit. in 6.* Quinimò certæ sunt peremptoriae exceptiones, quæ post sententiam definitivam, & quidem postquam illa in rem transivit iudicatam, opponi possunt, & oppositæ probatæque executionem impediunt: quæ recensentur à Glossa, *ml. 1. Cod. de iuris & facti ignorantia.* Huiusmodi est Senatusc. Macedoniani, & Vellejani. Vide plenius, *Canisium lib. 4. tit. 4.*

14. Et hæc quidem, quæ de exceptionibus rei conventi dicta sunt, nonnumquam contrariis exceptionibus rursus ab actore retinoduntur. Nam uti actionem excludit aut elidit exceptio rei, ita exceptionem rei exceptio actoris, quæ proprie vocatur Replicatio, quæ per eam replicatur id est, resolvatur rei exceptio. Quod si hæc rursus alia exceptione à reo impugnetur, vocatur Duplicatio, & contra hæc solet dari Triplicatio; contra Triplicationem iterum Quadruplicatio; & ita deinceps, multiplicatis nominibus, donec conclusione depurationi partium finis imponatur, *l. 2. D. h. & tit. Instit. De replicat.* Hæc tamen multiplicatio de Jure Canonico non admittitur, saltem quoad testes, antea productos, quos iterò refutare non licet, ut ante diximus, ne nimium extrahatur iudicium *c. Licet sup. De testibus, ubi laudè Panormit.*

TITULUS XXVI.

De Præscriptionibus.

§. I.

Præscriptio & Usucapio quid sit?

1. Præscriptio generaliter accipitur pro omni exceptione.
2. Specialiter pro exceptione peremptoria.
3. Differentia inter præscriptionem & usucapionem quoad effectum.
4. Hodie non minus præscriptio quam usucapio acquiri dominium.
5. Nec minus usucapi res mobiles quam immoviles.
6. Descriptio præscriptionis & usucapionis.

Titulo præcedenti actum est de exceptionibus in genere. Species verò exceptio-